

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

Національного університету

«Острозька академія»

(Handwritten signature)

І.Д.Пасічник

26 лютого 2018 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування з української мови

для вступників, які здобули вищу освіту

та осіб, які не менше одного року здобувають освітній ступінь бакалавра і

виконують у повному обсязі навчальний план,

для здобуття освітнього ступеня бакалавра за іншою спеціальністю

Програма вступного випробування з української мови та літератури для вступників ступеня бакалавра на основі базової та повної вищої освіти. Укладачі проф. Хом'як І.М., доц. Криловець Р.А. . – Острог: НаУОА, 2018.

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії НаУОА
(Протокол № 2 від 26 лютого 2018 р.)

Пояснювальна записка

Розбудова незалежної України, розвиток української мови як державної потребують нових підходів до підготовки вчителя загальноосвітньої школи, особливе місце в якій посідає курс сучасної української мови. Його важливість визначається тим, що українська мова є однією з провідних навчальних дисциплін, не тільки предметом вивчення, а й засобом навчання основ усіх наук. Від ступеня володіння мовними та мовленнєвими навичками залежить загальний розвиток школярів, їхній світогляд.

Крім того, мова для вчителя - це основне знаряддя професійної діяльності. Він повинен успішно здійснювати навчально-виховний процес, виховувати в учнів почуття любові до української мови та літератури, бажання її вивчати. Ці завдання можна зrealізувати тоді, коли вчитель сам досконало володіє мовою.

Основна мета вивчення української мови у вищій школі – це формування національно-мовної особистості майбутнього вчителя середньої та старшої ланки освіти з високим рівнем володіння державною мовою України.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Українська мова

Вступ. Українська мова - державна мова України

Предмет і завдання курсу. Його наукові основи.

Українська мова - національна мова українського народу, одна із форм вияву його національної культури.

Походження і розвиток української мови, її місце серед інших мов. Сучасні теорії витоків української мови. Роль І.П.Котляревського і Т.Г.Шевченка у становленні сучасної української літературної мови.

Мова як суспільне явище. Функції мови.

Літературна мова як унормована форма загальнонародної мови. Територіальні діалекти української мови.

Поняття про норми літературної мови. Норми літературної мови і культура мови. Українська мова як система. Рівні мови. Мовні одиниці.

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ.

РОЗДІЛИ НАУКИ ПРО МОВУ

Фонетика і фонологія. Культура мовлення

Предмет і завдання фонетики. Фонетичне членування мовного потоку. Фонетична фраза. Склад як частина фразового такту. Типи складів. Основні правила складоподілу в українській мові.

Звуки мови. Творення звуків. Будова мовленнєвого апарату. Активні й пасивні органи мовленнєвого апарату. Артикуляція і артикуляційна база.

Система фонем сучасної української літературної мови. Класифікація голосних фонем.

Класифікація приголосних фонем. Поняття про фонему. Основний вияв (інваріант) і варіант фонем. Асиміляція і дисиміляція приголосних.

Фонетичний аналіз слова.

Поняття про чергування фонем. Чергування варіантів однієї фонемі. Чергування фонем.

Найдавніші чергування. Чергування голосних у дієслівних коренях : /e/ - /o/; /i/ - /a/; /e/ - /i/; /o/ - /a/; /e/ - /u/ - /фонемний нуль/; в іменникових коренях : /o/ та /e/ - /фонемний нуль/; в іменникових суфіксах : /o/ та /e/ - /фонемний нуль/. Фонетичні умови чергування давніх /o/ та /e/ з /i/. Зміна /e/ на /o/ після шиплячих та й, чергування /y/ з /v/, /i/ з /й/, чергування /и/ у звукосполученнях /ри/, /ли/ з /o/ або /e/.

Чергування приголосних фонем при словозміні й словотворенні : /г/, /к/, /х/, /ж/, /ч/, /ш/, /з'/, /ц'/, /с'/.

Зміни приголосних /г/, /к/, /х/, /ж/, /ч/, /ш/, /з/, /ц/, /с/ перед прикметниковим суфіксом -ськ(ий) та іменниковим -ств(о). Чергування приголосних перед суфіксом -ин(а).

Культура мовлення. Уміння артикулювати звуки мови в різних позиціях. Засоби милозвучності в українській мові. Фонетичні синоніми.

Наголос. Його роль у розрізненні слів і їх форм. Характер українського наголошення. Основний і побічний наголос у складних словах. Логічний і фразовий наголоси. Стилiстичне використання наголосу. Функції логічного наголосу в художній літературі.

Палаталізація. Співвідносність приголосних за твердістю-м'якістю.

Подовження приголосних, що виникло внаслідок прогресивної асиміляції. Випадки подвоєння і подовження приголосних в українській мові.

Правопис сумнівних приголосних.

ОРФОЕПІЯ І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Орфоепія як розділ мовознавства. Поняття "орфофон". Значення орфоепічних норм, причини їх порушення. Орфоепічні норми української літературної мови : вимова голосних і приголосних звуків, а також окремих звукосполучень; вимова слів іншомовного походження.

Орфоепічний аналіз слова. Орфоепічний словник.

Графіка

Виникнення і розвиток письма. Роль писемності в житті суспільства. Основні етапи і типи письма: піктографічне, ієрогліфічне, фонологічне (складове, буквено-звукове).

Слов'янські азбуки - глаголиця і кирилиця. Основні форми кириличного письма : устав, півустав, скоропис, в'язь.

Українські алфавіти (азбука). Апостроф, знак наголосу, розділові знаки. Історія розділових знаків. Співвідношення між буквами українського алфавіту і звуками української літературної мови.

Орфографія. Культура мовлення

Поняття орфографії. Співвідношення орфографії з графікою та орфоєпією. Відомості з історії української орфографії. Основні принципи української орфографії - фонетичний, морфологічний, традиційний (історичний) та диференціюючий.

Поняття про орфограму. Типи орфограм.

Написання слів разом, окремо і через дефіс. Графічне скорочення слів. Правопис часток не, ні.

Правопис слів іншомовного походження.

Орфографічний аналіз тексту.

Культура мовлення. Робота з орфографічним словником. Перевірка написання слів і слівосформ.

Історія української орфографії.

Уживання великої букви. Правила написання прізвищ і географічних назв.

Правопис найуживаніших префіксів і суфіксів. Правила переносу частин слова із рядка в рядок.

Лексикологія і культура мовлення

Лексикологія як розділ мовознавства. Слово – одиниця мови. Значення слова і поняття. Багатозначні й однозначні слова. Пряме й переносне значення слова. Основні види переносного вживання слова - метафора, метонімія і синекдоха.

Омоніми, їх види (омофони, омографи, омоформи). Стилістичне використання омонімів.

Синоніми, їх типи. Синонімічний ряд. Стилістичне використання синонімів. Словник синонімів.

Антоніми, їх типи. Стилістичне використання. Словник антонімів.

Пароніми. Словник паронімів. Стилістична роль паронімів. Усунення стилістичних помилок, викликане змішуванням паронімів.

Загальні і власні назви. Поняття про ономастику.

Склад сучасної української лексики за походженням. Спільнослов'янські та власне українські слова. Старослов'янські в складі української лексики.

Запозичення з інших мов (грецизми і латинізми; слова тюркського походження; слова, запозичені із західноєвропейських мов). Інтернаціоналізми. Слова українського походження в інших мовах.

Активна і пасивна лексика. Застарілі слова (історизми, архаїзми) та їх стилістична роль. Неологізми. Типи неологізмів: загальномовні, індивідуально-авторські. Власне українські лексеми.

Стилістичне використання різних груп лексики в мові художньої літератури. Лексичний аналіз слова.

Культура мовлення. Вживання слів відповідно до їхнього значення. Доречне використання слів у переносному значенні стилістично забарвлених слів, лексичних повторів і синонімів як засобу зв'язку речень у тексті, а також синонімів для уникнення невинуватених повторів

Робота над синонімічним словником: добір за словником і текстами художнього й інших стилів синонімічних рядів, встановлення смислових і стилістичних відмінностей між словами в межах синонімічного ряду. Вправи на розрізнення синонімів і однокорених слів.

Лексика української мови з погляду її стилістичного використання. Загальноновживані слова. Побутова, суспільно-політична, професійно-виробнича, офіційно-ділова, науково-термінологічна лексика. Поняття терміна і термінології. З історії граматичних термінів.

Емоційна лексика (слова з позитивним і негативним забарвленням). Розмовно-просторічні слова. Діалектизми та жаргонізми. Особливості лексико-семантичної системи рідної говірки. Етикетна лексика.

Фразеологія і культура мовлення. Лексикографія

Поняття про фразеологію. Джерела фразеологізмів.

Класифікація фразеологізмів. Стилістичні функції фразеологічних одиниць. Фразеологічні новації останніх років. Фразеологічний розбір.

Культура мовлення. Вживання фразеологізмів із стилістичною метою. Робота з фразеологічними словниками.

Поняття про лексикографію. З історії української лексикографії. Типи словників: енциклопедичні й лінгвістичні. Різні типи лінгвістичних словників, їхня будова і правила користування ними. Найвидатніші вчені-лексикографи.

Морфеміка

(Морфемна структура слова)

Морфеміка як учення про будову слова. Поняття про найменші значущі частини слова - морфеми. Типи морфем. Варіантність морфем.

Основа : непохідна і похідна - вільна (незв'язана), зв'язана.

Морфемний аналіз слова. Морфемний словник.

Культура мовлення. Спостереження над уживанням слів із суфіксами емоційної оцінки в художніх творах.

Історичні зміни морфемного складу: спрощення, перерозклад, ускладнення. Стилістична роль префіксів і суфіксів.

Словотвір

Поняття про словотвір. Словотворення як джерело збагачення лексики. Основні одиниці словотворчої системи мови: словотворчий тип, словотворче гніздо, словотворчі засоби (ресурси), способи словотворення.

Похідні та твірні слова. Твірна основа. Форманти (словотворчі суфікси, префікси, інтерфікси, постфікси, афіксоїди, суфіксоїди та префіксоїди).

Основні способи творення слів в українській мові – морфологічний і неморфологічний. Морфологічний: афіксальний, безафіксний, складання; неморфологічний: морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний. Стилiстичні властивості повторів.

Словотвірний словник. Словотвірний аналіз слів. Поняття про етимологію. Етимологічний словник. Робота над “Морфемним словником”.

Граматика. Морфологія

Предмет граматики української мови. Розділи граматики. Граматична категорія. Граматичне значення. Граматична форма. Єдність граматичного і лексичного значень слова. Основні засоби вираження граматичних значень слова.

Морфологія як розділ граматики. Принципи виділення частин мови.

Система частин мови в українській мові. Перехід слів з однієї частини мови в іншу. Визначення лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі слів, що належать до різних частин мови.

Іменник

Значення іменника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Семантико-граматичні категорії: іменники загальні і власні, істоти та неістоти, конкретні й абстрактні, одиничні та збірні, предметні та речовинні.

Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок.

Основні критерії диференціації іменників за ознакою роду (синтаксичний, морфологічний, семантичний, словотвірний). Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних слів та аббревіатур. Стилiстичне вживання паралельних форм роду іменників.

Категорія відмінка. Основні значення відмінків. Кличний відмінок, особливості його вживання.

Типи відмін іменників. Поділ іменників I і II відмін на групи. Відмінювання і правопис відмінкових закінчень іменників I-IV відмін. Відмінювання іменників, що мають лише форми множини. Відмінювання іменників, що мають форму прикметників. Незмінювані іменники.

Стилiстичне вживання синонімічних форм відмінкових конструкцій іменника. Наголос в іменниках при відмінюванні.

Морфологічний аналіз іменників.

Категорія числа, її значення й граматичне вираження. Іменники, що вживаються у формах однини і множини. Стилiстичне вживання паралельних форм числа іменників.

Словотвір іменників. Продуктивні способи творення іменників. Наголос при утворенні іменників.

Правопис іменникових суфіксів. Правопис складних іменників.

Прикметник

Значення прикметника, його морфологічні ознаки й синтаксичні функції.

Лексико-граматичні групи прикметників. Якісні прикметники, їх ознаки. Ступені порівняння якісних прикметників. Стилiстична роль простої і складної форм вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників. Стягнені і нестягнені форми.

Відносні прикметники. Присвійні прикметники. Перехід прикметників із одного розряду в інший. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників. Правопис відмінкових закінчень прикметників.

Способи творення прикметників. Наголос у прикметниках. Субстантивация прикметників.

Правопис прикметникових суфіксів. Правопис складних прикметників.

Числівник

Значення числівника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Числівники кількісні і порядкові. Розряди кількісних числівників за значенням (власне кількісні, неозначено-кількісні, збірні, дробові) і будовою (прості, складні, складені).

Творення числівників. Відмінювання і правопис кількісних числівників.

Зв'язок кількісних числівників з іменниками.

Стилiстичне використання числівників.

Порядкові числівники, їх відмінювання. Наголос при відмінюванні числівників.

Правопис числівників. Правопис складних іменників і прикметників, до складу яких входять числівники.

Займенник

Значення займенника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Розряди займенників за значенням.

Правопис займенників. Стилiстичне вживання займенників. Перехід слів інших частин мови в займенник (прономіналізація). Наголос у займенниках.

Відмінювання займенників, співвідносних з іменниками. Відмінювання займенників, співвідносних з прикметниками. Відмінювання займенників, співвідносних з числівниками.

Дієслово

Значення дієслова, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Неозначена форма дієслова (інфінітив) як початкова форма дієслова.

Категорія виду дієслова. Творення видових форм. Одно- та двовидові дієслова.

Категорія перехідності дієслова, способи її вираження. Категорія стану дієслова (активний, пасивний, зворотно-середній, нульовий). Зв'язок категорії стану з перехідністю і неперехідністю дієслів.

Дієслово як частина мови. Категорія особи дієслова. Значення форм першої, другої і третьої особи, їхнє морфологічне вираження.

Безособові дієслова. Категорія числа. Дієвідмінювання дієслів. Дві основи дієслова.

Категорія способу дієслова. Основні значення дійсного, умовного і наказового способів дієслова. Синонімія способів. Правопис дієслів наказового способу.

Уживання особових і часових форм дієслів зі стилістичною метою. Способи творення дієслів. Наголос у дієсловах. Морфологічний аналіз дієслів.

Культура мовлення. Використання особових і часових форм дієслів зі стилістичною метою. Уживання особових форм в узагальнено-особовому і неозначено-особовому значенні в односкладних реченнях. Стилістика особових форм на **-но, -то**.

Категорія часу дієслова. Значення теперішнього, минулого і майбутнього часу. Давноминулий час. Творення часових форм дієслова. Уживання форм одного часу замість іншого. Архаїчні групи дієслів. Вимова і правопис особових закінчень дієслів теперішнього і майбутнього часу.

Дієприкметник

Дієприкметник як форма дієслова. Дієслівні й прикметникові ознаки дієприкметників. Активні й пасивні дієприкметники теперішнього і минулого часу, їх творення і вживання. Відмінювання дієприкметників. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'єктивізація) й іменники (субстантивізація).

Морфологічний аналіз дієприкметників

Культура мовлення. Синоніміка складних і простих речень з дієприкметниковими зворотами.

Правопис дієприкметників. Наголос у дієприкметниках. Безособові дієслівні форми на **-но, -то**.

Дієприслівник

Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівні та прислівникові ознаки дієприслівника. Дієприслівники недоконаного виду (теперішнього часу) і доконаного виду (минулого часу).

Творення і вживання дієприслівників. Перехід дієприслівників у прислівники (адвербіалізація).

Правопис дієприслівників. Наголос у дієприслівниках.

Культура мовлення. Правильне вживання дієприслівників в усному та писемному мовленні. Використання дієприслівникового звороту як засобу зв'язку речень у тексті, дотримання інтонацій речень із дієприслівниковими зворотами. Творення дієприкметників і дієприслівників.

Прислівник

Значення прислівника, його морфологічні ознаки і синтаксична роль. Структурно-семантичні розряди прислівників: означальні, обставинні та безособово-предикативні. Прислівник у початковій школі.

Творення прислівників. Правопис прислівників. Наголос у прислівниках.

Стилістичні особливості прислівників із суфіксами емоційної оцінки.

Морфологічний аналіз прислівників.

Ступені порівняння якісних прислівників. Перехід інших частин мови у прислівники. Уживання прислівників у ролі службових слів.

Службові частини мови:

Прийменник

Загальне поняття про прийменник. Поділ прийменників за походженням.

Поділ прийменників за морфологічною будовою.

Зіставлення прийменникового керування в українській і російській мовах.

Порівняльна характеристика вживання прийменників з, до, в, у тощо в українській та російській мовах. Правопис складних прийменників.

Сполучник

Синтаксична роль сполучників у реченні.

Сполучники сурядності. Сполучники підрядності. Прості, складні і складені сполучники, їх правопис. Одиначні, повторювані та парні сполучники.

Частка

Групування часток за значенням. Модальні частки.

Правопис часток.

Вигук

Особливості вигуку як частини мови. Групи вигуків. Розділові знаки при вигуках.

Уживання вигуків у значенні іменників і дієслів.

Написання звуконаслідуваних слів.

Синтаксис

Синтаксис як розділ граматики. Предмет і завдання синтаксису. Одиниці синтаксису – словосполучення, речення, текст.

Словосполучення і речення. Поняття про словосполучення. Вияв у словосполученні національної специфіки мови. Сурядний і підрядний зв'язки слів у словосполученнях. Засоби синтаксичного зв'язку в сполученні слів.

Типи синтаксичних відношень між компонентами словосполучення. Синтаксичний аналіз словосполучення

Культура мовлення. Правила сполучуваності слів у словосполученнях. Синоніміка словосполучень. Типи словосполучень за морфологічними ознаками головного слова. Прості та складні словосполучення. Види синтаксичного зв'язку у словосполученнях.

Просте речення

Речення як синтаксична одиниця. Найголовніші ознаки речення, що відрізняють його від словосполучення.

Типи речень : 1) за складом; 2) за структурою; 3) за наявністю граматичних засобів вираження заперечення; 4) за метою висловлювання.

Окличні речення як вираження емоційного стану мовця.

Розділові знаки в кінці речення. Неускладнені та ускладнені речення. Порядок слів у простому реченні. Актуальне членування речення. Логічний наголос.

Культура мовлення. Інтонація спонукальних і окличних речень, що передає різні емоційні відтінки значення.

Риторичні запитання, виклад за допомогою запитань і відповідей як засіб виразності мовлення.

Логічний наголос і порядок слів як засіб підвищення точності й виразності мовлення.

Головні й другорядні члени речення

Головні й другорядні члени речення. Структура двоскладного речення. Підмет як головний член речення. Простий підмет, способи його вираження. Складений підмет, способи його вираження.

Присудок як головний член речення. Види присудків, способи їх вираження. Ускладнені присудки.

Другорядні члени речення. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта дії. Прямий і непрямий додаток, способи його вираження.

Означення як синтаксичне вираження атрибута. Узгоджені й неузгоджені означення, способи їх вираження.

Прикладка як особлива форма означення. Написання прикладки з означуванням словом.

Обставини як синтаксичне вираження різних ознак і відношень дії або стану. Типи обставин за значенням і способи їх вираження.

Синтаксичне й актуальне членування речення. Стилістична роль другорядних членів речення. Синтаксичний аналіз простого двоскладного речення.

Культура мовлення. Правильне вживання форм присудка при підметі, вираженому словосполученням або складноскороченим словом. Синоніміка присудків.

Стилістична роль означень і порівняльних зворотів у художньому мовленні. Обставини як засіб зв'язку речень у текстах, їх синоніміка.

Стилістичне використання розповідних, питальних, спонукальних і окличних речень.

Узгодження підмета з присудком. Стилістичне вживання різних форм присудків. Тире між підметом і присудком.

Односкладні речення

Односкладні речення з головним членом, співвідносним із підметом – називні (номінативні).

Односкладні речення з головним членом, співвідносним із присудком. Вираження в них головного члена речення.

Неповні речення

Повні й неповні речення. Двоскладні й односкладні неповні речення, їхні функції та структурні різновиди. Розрізнення неповних і формально схожих з ними повних односкладних речень. Пунктуація в неповних реченнях. Місце неповних речень у мовних стилях.

Нечленовані конструкції (слова-речення), їхні типи за значенням і функціями.

Уживання неповних речень у діалозі, а також у складі речень для уникнення невинуватених повторень.

Стилістична роль односкладних речень. Узагальнено-особові речення в усній народній творчості. Синтаксичний аналіз односкладних речень.

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами

Поняття про однорідні члени речення. Засоби вираження однорідності. Особливості інтонації в реченнях з однорідними членами.

Однорідні й неоднорідні означення.

Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Двокрапка й тире при узагальнюючих словах у реченні. Розділові знаки між однорідними членами.

Стилістичні особливості речень з однорідними членами.

Уживання сурядних сполучників при однорідних членах речення.

Узгодження присудка з однорідними підметами. Види зв'язку між однорідними членами.

Речення з відокремленими членами

Відокремлені другорядні члени речення.

Синтаксичні, морфологічні та семантичні умови відокремлення.

Відокремлені означення, прикладки. Відокремлені обставини, додатки.

Стилістичні можливості відокремлених членів речення.

Розділові знаки при відокремлених другорядних членах речення. Відокремлення уточнюючих членів речення. Пунктуація при уточнюючих членах речення.

Речення, ускладнені вставними і вставленими конструкціями

Вставні слова і сполучення слів. Інтонація вставних слів і словосполучень, їх стилістична роль.

Вставні речення, їх смислові функції, стилістичне вживання. Речення із вставленими конструкціями.

Звертання

Значення і способи вираження звертання. Місце звертання в реченні. Інтонація при звертанні. Самобутність українських звертань. Уживання розділових знаків при звертанні.

Особливості використання звертань у різних стилях мовлення.

Поняття про вокативні речення.

Культура мовлення. Уточнююча та увиразнююча роль відокремлених членів речення у художніх творах.

Стилістичні особливості діалогу в художніх творах. Риторичні звертання як художній засіб.

Складне речення

Поняття про складне речення як змістову, структурну та інтонаційну єдність. Засоби зв'язку частин складного речення.

Типи складних речень за способом поєднання частин: сполучникове, безсполучникове, складне речення з різними видами зв'язку.

Складносурядні речення

Складносурядне речення, його структура і засоби оформлення зв'язку між частинами.

Різновиди складносурядних речень: єднальні, зставно-протиставні та розділові.

Розділові знаки в складносурядних реченнях.

Синтаксичний аналіз складносурядного речення.

Складнопідрядні речення

Складнопідрядне речення, його структура. Розмежування сполучників і омонімічних із ними сполучних слів.

Засоби оформлення зв'язку між головною і підрядними частинами.

Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень із підрядними різних видів: з'ясувальними, означальними; займенниково-означальними.

Складнопідрядні речення з підрядними обставинними: місця, часу, мети, умови, допусту, причини, наслідку, способу дії.

Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.

Синонімія складнопідрядних речень з підрядними різних видів і простих речень з відокремленими другорядними членами.

Синтаксичний аналіз складнопідрядного речення.

Безсполучникові складні речення

Безсполучникове складне речення, його структура, смислові відношення та засоби оформлення зв'язку між частинами. Типи безсполучникових складних речень - з однорідними та неоднорідними частинами.

Синтаксичний аналіз безсполучникових складних речень.

Інтонація та розділові знаки в безсполучникових складних реченнях. Стилістичне забарвлення безсполучникових складних речень порівняно із сполучниковими.

Складні синтаксичні конструкції

Багатокомпонентні складні речення

Поняття про багатокомпонентні складні речення. Структурні особливості та засоби оформлення зв'язку між частинами багатокомпонентного складного речення.

Типи багатокомпонентних складних речень: 1) багатокомпонентні складносурядні; 2) багатокомпонентні складнопідрядні – з однорідною та неоднорідною супідрядністю, послідовною та комбінованою підрядністю; 3) багатокомпонентні безсполучникові; 4) багатокомпонентні складні речення з різними видами зв'язку (змішаного типу).

Період

Період, його основні ознаки та структура. Особливості інтонування, розділові знаки між частинами періоду.

Стилістика періоду. Синтаксичний аналіз складних синтаксичних конструкцій.

Конструкції з чужим мовленням

Способи передання чужого мовлення. Пряма мова.

Непряма мова. Заміна прямої мови непрямою і навпаки. Невласне пряма мова.

Цитата. Діалог. Полілог. Розділові знаки при прямій мові, цитуванні, діалозі та полілозі.

Синтаксичний аналіз конструкцій із чужим мовленням.

Правильне вживання сполучників і сполучних слів у складних реченнях. Синоніміка складних речень – сполучникових і безсполучникових. Використання синонімічних складнопідрядних і простих речень із відокремленими членами. Синоніміка різних способів передачі чужого мовлення. Уживання розділових знаків залежно від змісту висловлювання.

Пунктуація

Основи пунктуації сучасної української літературної мови. Принципи української пунктуації. Основні правила пунктуації.

Пунктуаційний розбір. Вживання розділових знаків залежно від змісту, структури та інтонації вислову. Кома в складному реченні. Тренувальні диктанти.

Система розділових знаків: відділяючі і відокремлюючі. Основні правила вживання розділових знаків у кінці та в середині речення.

Стилістика

Поняття про стиль і стилістичну норму.

Стилі української літературної мови: офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний, епістолярний, конфесійний. Різновиди основних стилів мовлення.

Експресивні різновиди мовлення: урочистий, офіційний, фамільярний, інтимно-ласкавий, гумористичний, сатиричний.

Лінгвістика тексту

Поняття про складне синтаксичне ціле. Засоби зв'язку, організації та оформлення складного синтаксичного цілого. Структурні типи : складні синтаксичні цілі з ланцюжковим (послідовним), паралельним і змішаним зв'язком компонентів.

Стилістичний розбір тексту.

Поняття про текст. Тема, мета, заголовок. Структура тексту: зачин, основна частина, кінцівка. Поділ тексту на абзаци. Форма викладу змісту : монологічна, діалогічна, полілогічна.

Типи мовлення - розповідь, опис, міркування.

Складне синтаксичне ціле. Структурні типи синтаксичних цілих відповідно до різних класифікацій. Абзац. Роль абзацу в конструюванні тексту.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. Усна народна творчість. Народна драма, „весілля”.
2. Прадавня українська література. „Велесова книга”
3. Перекладна церковна література. Біблія.
4. Перекладна світська література.
5. Оригінальна світська література.
6. Давня українська література.
 - Проза. Літописи XIII-XVI століть. „Галицько-Волинський літопис”.
 - Полемічна література.
 - Козацькі літописи та їх автори.
 - Становлення і розвиток драматургії в давній українській літературі. Вертепна драма.
 - Виникнення і розвиток віршованої літератури.
 - Г. Сковорода. „Всякому городу - нрав права”, „Ой ти, птичко жолтобоко”, „Пчела и Шершень”, „Кукушка и Косик”.
7. Літературний процес кінця XVIII-перших десятиліть XIX ст.
 - І. Котляревський. „Енеїда”, „Наталка Полтавка”.
 - Г.Квітка- Основ'яненко. „Маруся”, „Конотопська відьма”, „Сватання на Гончарівці”.
8. Літературний процес 40-60- років XIX ст.
 - Маркіян Шашкевич.
 - Тарас Шевченко. „Причинна”, „Катерина”, „Іван Підкова”, „Гайдамаки”, драма „Назар Стодоля”, „Сон”, „Сретик”, „Великий льох”, „Кавказ”, „І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...”, „Наймичка”, „Мені однаково, чи буду”. „Я не не нездужаю нівроку”, „Ісаїя. Глава 35”, „Молитва”, „Зацвіла в долині”.
 - Пантелеймон Куліш. „До кобзи”, „Рідне слово”, „Чорна рада”.
 - Марко Вовчок. „Інститутка”.
 - Ю. Федькович. „Три, як рідні брати”.
9. Народний епос. „Зажурилась Україна, бо нічим прожити”, „Хмельницький і Барабаш”, „Чи не той то хміль”.
10. Літературний процес 70-90-х років XIX ст.
 - І. Нечуй - Левицький. „Кайдашева сім'я”.
 - Панас Мирний. „Хіба ревуть воли, як ясла повні?” (розділи).
 - І. Карпенко-Карий. „Хазяїн”
 - І. Франко. „Гімн”, „Народе мій, замучений, розбитий...”(пролог до поеми „Мойсей”), „Гріє сонечко”, „Декадент”, „Чого являєшся мені у сні?”, „Перехресні стежки”(уривки).
 - П. Грабовський. „До Русі-України”, „До українців”, „Дітям”.
11. Літературний процес кінця XIX-поч. XX ст.
 - М. Коцюбинський. Тіні забутих предків”.
 - Леся Українка. „І все-таки до тебе думка лине...”, „Як я люблю оці години праці”, „Стояла я і слухала весну”, „Лісова пісня”, „Бояриня”.
 - В. Стефаник. „Камінний хрест”, „Сини”.
 - О. Кобилянська. „Людина”.
12. Літературний процес XX століття (1900-1940).
 - С. Васильченко. „Талант”.
 - В. Винниченко. „Солдати”.
 - П. Тичина. „Ви знаєте, як липа шелестить”, „Коли в твої очі дивлюся”, „Арфами, арфами...”, „Золотий гомін”, „Скорбна мати”, „До кого говорить?”, „Похорон ! Палають огні при дорозі”, „Лист до гречки”, „Правда”, „Пісня про рушник”, „Важкі вітри не випили роси...”.

- О. Гончар. „Собор”.
13. Літературний процес ХХ ст. (60-ті – 90-ті роки).
 - В. Симоненко. „Лебеді материнства”, „Кривда”, „Вона прийшла”, „Ти знаєш, що ти людина?”.
 - Д. Павличко. „О рідне слово, хто без тебе я?”, „Коли ми йшли удвох з тобою”, „Два кольори”, „Дзвенить у зорях небо чисте”.
 - О. Коломієць. „Дикий ангел”.
 - Ю. Мушкетик. „Суд”.
 - Л. Костенко. „Пастораль ХХ сторіччя”, „Життя іде і все без коректур”, „Світлий сонет”, „Вже почалось, майбутнь, майбутнє”, „Маруся Чурай”.
 - Григорій Тютюнник. „Зав’язь”, „Три зозулі з поклоном”.
 - В. Стус. „Не одлюби свою тривогу ранню...”, „За літописом Самовидця”, „Останній лист Довженка”, „Ярій, душе. Ярій, а не ридай”, „На колимі запахло чебрецем”, „Верни до мене, пам’яте моя”.
 - І. Драч. „Балада про соняшник”, „Чорнобильська мадонна”.
 - Б. Олійник. „Пісня про матір”, „В оборону хліба”, „Крило”.
 14. Елементи теорії літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляев О.М., Бондаренко Н.В., Вашуленко М.С., Мацько Л.І., Новоселова В.О., Повхан К.З., Симоненкова Л.М., Скуратівський Л.В., Хорошковська О.Н., Шелехова Г.Т., Ярмолюк А.В. Державний стандарт загальної середньої освіти. Українська мова // Дивослово. – 1997. – №7.
2. Біляев О.М., Вашуленко М.С., Плахотник В.М. Концепція мовної освіти в Україні // Рідна шк. - 1994. - №9.
3. Біляев О.М., Симоненкова Л.М., Скуратівський Л.В., Шелехова Г.Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. - №1.
4. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: ВВП “Компас”, 1997.
5. Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ ст.”). – К.: Райдуга, 1994.
6. Єрмоленко С.Я., Мацько Л.І. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної мови) // Поч.шк. – 1995. - №1.
7. Закон про мови // Укр.мова і літ. в шк. – 1990. - №5.
8. Конституція України. – К.: офіційне видання Верховної Ради України, 1996.
9. Мацько Л.І. Про державний освітній стандарт з української мови для середньої школи // Дивослово. – 1996.- №2.
10. Пентиліук М.І. Основні аспекти навчання рідної мови // Поч.шк. – 1994. - №4.
11. Народні думи.-К.,1976.
12. Рильський М. Героїчний епос українського народу // Рильський М. Зібрання творів: У 20 т.-Т.16.К.,1987.
13. Возняк М. Історія української літератури. –К., 1994.
14. Вишенський І. Твори.-К., 1986.
15. Історія української літератури: У 2 т. –Т.1ю –К., 1988.
16. Франко І. Іван Вишенський : Поема // Франко І. Твори: У 50т. – Т. 3. –К.,1976.
17. Квітка-Основ’яненко Г. Твори: У 8т. – К., 1968 – 1970.
18. Гончар О. Григорій Квітка-Основ’яненко . –К.,1974.
19. Ільєнко І. Григорій Квітка-Основ’яненко . –К.,1973.
20. Письменники Західної України 30-50-тих років 19 ст. – К., 1956.
21. Шашкевич М., Вагилевич І., Головацький Я. Твори. – К., 1982.
22. Петраш О. Руська трійця. –К., 1972.
23. Русалка Дністровая. – К., 1990.
24. Вовчок М. Твори: В. 7 т. – К., 1964-1967.
25. Грицай М. Марко Вовчок : Творчий шлях. – К., 1983.
26. Федькович Ю. Вибрані твори. Ужгород, 1986.
27. Ю. Федькович в розвідках та матеріалах. – К., 1958.
28. Нечуй-Левицький І. Зібрання творів: В 10т. –К., 1965-1968.
29. Шавловський І. Вивчення творчості І. С. Нечуя-Левицького в школі. – К.,1969.
30. Мирний П. Зібрання творів: У 7 т. –К., 1969-1971.
31. Черкаський В. Вивчення творчості Панаса Мирного . – К., 1992.
32. Кисіль О. Український театр. –К., 1968.
33. Корифеї українського театру. – К., 1982.
34. Карпенко-Карий І. Твори: У 3 т. –К.. 1960-1961.
35. Спогади про І. Карпенка-Карого. – К.,1987.
36. Грабовський П. Зібрання творів: У 3 т. –К., 1959-1960.
37. Поважна В. П. Грабовський. К.,1962.
38. Денисюк І. Розвиток української малої прози 19 поч.- поч. 20 ст. – К.,1981.
39. Коцюбинський М. Твори: У 7 т. – К., 1973-1975.
40. Грицюта М. Михайло Коцюбинський. –К., 1958.
41. Стефаник В. Повне зібрання творів: У 3т. – К., 1949.
42. Кобилянська О. Твори: У 5 т. – К., 1962-1963.
43. Гузар З. Ольга Кобилянська . –К., 1990.
44. Олійник В. Творчість Степана Васильченка. – К., 1979.

45. Винниченко В. Вибрані п'єси. – К., 1991.
46. Винниченко В. Повісті та оповідання. – К., 1989.
47. Винниченко В. Сонячна машина: Роман. – К., 1989.
48. Розсипані перли. Поети Молодої Музи. – К., 1991.
49. Рильський М. Зібрання творів: у 20 т. – К., 1983-1990.
50. Сосюра В. Твори: В 10 т. – К., 1970-1972.
51. Головка А. . – К., 1983-1990.
52. Бажан М. Твори: . – К., 1964.
53. Моренець В. На відстані серця. . – К., 1986.
54. Вишня О. Твори: В 7 т. . – К., 1963-1965.
55. Яновський Ю. Твори: В 5 т. . – К., 1982-1983.
56. Семенчук І. Юрій Яновський. . – К., 1990.
57. Куліш М. Твори: В.2 т. – К., 1990.
58. Кузякіна Н. П'єси Миколи Куліша. – К., 1970.
59. Кочерга І. Твори: В 3 т.- К., 1956.
60. Малишко А. Твори: В 10 т. – К., 1972-1974.
61. Гончар О. Твори: В 7т. – К., 1987-1988.
62. Неділько В. Вивчення творчості Олеса Гончара. – К., 1987.
63. Стельмах М. Твори: В 7 т. – К., 1982-1984.
64. Семенчук І. Михайло Стельмах: Нарис творчості. – К., 1982.
65. Загребельний П. Твори: В 6 т. –К., 1979-1981.
66. Симоненко В. Берег чекань. – К., 1993.
67. Історія української літератури: У 2т. – К., 1988. Т.2.
68. Павличко Д. Твори: В 3т. – К., 1989.
69. Ільницький М. Дмитро Павличко: Нарис творчості. – К., 1985.
70. Веселка С. Олексій Коломієць. – К., 1970.
71. Мушкетик Ю. Твори: У 5 т. – К., 1987-1988.
72. Костенко Л. Вибране. – К., 1989.
73. Костенко Л. Маруся Чурай: Історичний роман у віршах. – К., 1990.
74. Драч І. Вибрані твори: В 2т. – К., 1986.
75. Ільницький М. Іван Драч. – К., 1986.
76. Олійник Б. Вибрані твори: В 2 т. – К., 1985.
77. Ключек Г. Поетика Бориса Олійника. Літературно-критичний нарис. – К., 1989.
78. Літературознавчий словник-довідник. – К., 1997.
79. Погрібний А. Орієнтири третьої хвилі // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 кн. – К., 1994. Кн. 3.

Підручники та посібники

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1991.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – К., 1990.
3. Безпояско О.К. та ін. Граматика української мови. Морфологія : Підручник. – К.: Либідь, 1993.
4. Вакалюк Я.Ю., Лесюк М.П. Українська мова : Збірник диктантів і вправ : Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1993.
5. Головащук С.І. Складні випадки наголошення. – К.: Либідь, 1995.
6. Горпинич В.О., Горяний В.Д. Українська мова: Підручник для студентів педагогічних училищ : Ч.2.- К.: Вища шк., 1993.
7. Доленко М.Т. та ін. Сучасна українська мова : Збірник вправ. – К.: Вища шк., 1989.
8. Коваль А.П. Життя знайомих незнайомих. – К., 1990.
9. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. – К.: Вища шк., 1978.
10. Культура української мови. Довідник / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К., 1990.
11. Ладоня І.О. Українська мова : Навчальний посібник. - К.: Вища шк., 1993.
12. Мацько Л.Л. та ін. Українська мова : Збірник текстів для переказів на випускних екзаменах у загальноосвітніх навчальних закладах. – К.: Магістр-S, 1998.
13. Мельничайко В.Я. Види мовного розбору. Українська мова : Довідник. – Тернопіль : Богдан, 1997.
14. Олійник О. Світ українського слова. – К.: Хрещатик, 1994.
15. Паламар Л.М. Практичний курс української мови. – К.: Либідь, 1995.
16. Плющ М.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова : Збірник вправ : Навч. пос. для студ. Вузів, які вивч. Дисц. “Сучасна українська літературна мова”. – К.: Вища шк., 1995.
17. Сагач Г.М. Золотослів : Навчальний посібник для середніх і вищих навчальних закладів. – К.: Райдуга, 1993.
18. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища шк., 1994.
19. Сучасна українська літературна мова : Підручник для студентів філологічних спеціальностей вузів // А.П.Грищенко, Л.І.Мацько, М.Я.Плющ та ін. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Вища шк., 1997.
20. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Завдання і вправи : Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1995.

21. Українська мова : Підручник для студентів педагогічних училищ // Т.Л.Бурлака, В.О.Горпинич, П.С.Дудик та ін./ За ред. П.С.Дудика. – К.: Вища шко., 1993.
22. Український правопис. – К.: Наукова думка. – 1993.
23. Шкурятяна Н.Г., Вашуленко В.С., Рудківська В.П. Українська мова : Збірник диктантів для викладачів та учнів педагогічних училищ. – К.: Вища шк., 1986.
24. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С. Сучасна українська літературна мова: Навчальний посібник. – К.: Літера, 2000.
25. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 1994.

ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ПОСІБНИКІВ

Таблиці

1. Лобода В.В., Скуратівський Л.В. Українська мова в таблицях – К.: Вища школа, 1993.
2. Репута В. Український правопис у таблицях і коментарях – Харків, 1997.
3. Чукіна В. Український правопис в таблицях і схемах – К., 1998.
4. Чукіна В. Українська граматики – К., 1998.
5. Шевелева Л. Український правопис у таблицях - Харків, Світ дитинства, 1997.

Словники

1. Грінченко Б. Словарь української мови. 1-4 т. – К.: Лексикон, 1986.
2. Головащук С. Правописний словник - К., 1999.
3. Деркач П.М. Короткий словник синонімів української мови – Л., 1993.
4. Коваль А.П., Коптілов В.В. Крилаті вислови в українській літературній мові : Афоризми. Літературні цитати. Образні вислови - К., 1975.
5. Короткий тлумачний словник української мови / За ред. Д.Г.Гринчишиної – К., 1998.
6. Погрібний М.І. Словник наголосів української літературної мови. – К., 1959; 2-е видання. – К., 1964.
7. Полюга Л.М. Словник антонімів / За ред. Л.С.Паламарчука. – К., 1987.
8. Редько Ю.К. Довідник українських прізвищ / за ред. І.Варченка - К., 1969.
9. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей / За ред. В.М.Русанівського. – К., 1986.
10. Словник гідронімів України - К., 1979.
11. Словник іншомовних слів / За ред. О.С.Мельничука. – К., 1985.
12. Словник мови Шевченка : в 2 т. – К., 1964.
13. Словник скорочень в українській мові / За ред. С.Я.Єрмоленко – К., 1989.
14. Словник українських ідіом / Укл. Т.М.Удовиченко – К., 1963.
15. Словник української мови 6 В 11 т. – К., 1970-1980.
16. Удовиченко Г.М. Фразеологічний словник української мови : В 2 т. – К., 1984.
17. Українські народні прислів'я та приказки. – К., 1961.
18. Український орфографічний словник / За ред. А.О.Сващенко – Х., 1997.
19. Чукіна В. Український правопис в таблицях, схемах - К., 1998.
20. Чукіна В. Українська граматики - К., 1998.